

Collectegeld

'Kijk, daar komen de eerste mensen. Wat zei ik je? Zes uur!'

De moeder van Siem duwt de lamellen voor het raam nog wat verder uit elkaar. Vanuit de kleine huiskamer kijken ze boven op de parkeerplaats achter het bankgebouw.

'Let op, die man met die aktetas. Zie je hem? Wat zei ik, altijd dezelfde. En altijd dezelfde auto.'

'Als je ziet hoe hij die tas in z'n auto zet, dan weegt het nog al wat,' zegt Siem.'

Zijn moeder kijkt hem triomfantelijk aan.

'Dat bedoel ik!'

Zonder de lamellen te bewegen zien ze hoe de man de tas op de bodem van de kofferbak neerlegt. Daarna stapt hij in en rijdt weg. De parkeerplaats af het nauwe straatje in, onder de slingerende december verlichting door, en aan het eind de hoek om.

Siem en zijn moeder gaan op de bank zitten.

'Een Breezer?'

Oppassen! Denkt Siem, ze paait me.

Zonder op antwoord te wachten maakt ze een flesje open en zet het voor hem neer. Zelf neemt ze een blikje bier.

Siem kijkt haar aan.

'Wat wil je?'

'Die tas! Wat dacht jij dan?'

'Hoe?'

'Afleiden! Ik krijg een flauwte en jij gapt de tas.'

'Waarom denk je dat er geld in zit?'

'Collectegeld!'

Siem kijkt haar ongelovig aan.

Ja, kijk je van op hè? Je moeder weet niet veel, maar dat wel.'

Siem haalt zijn schouders op.

'Misschien zit er wel een Mariabeeld in of zo. Of iets anders dat te kostbaar is om daar te laten staan.'

'Geloof mij nu maar er zit geld in die tas! Voor de armen. En, wat zijn wij?'

Siem zegt niets. Zijn moeder pakt nog een blikje bier. Ze praat steeds harder. Straks begint ze tegen hem te schreeuwen. Zo gaat het altijd.

'Ik ga de stad in,' zegt hij.

'Je komt niet met niks thuis hè? Als je er een beetje oog voor hebt is er altijd wat te pakken. Doe ook maar eens wat voor de kost.'

Zonder wat te zeggen loopt Siem de deur uit. Langs de kerk.

De zijdeuren zitten dicht, ziet hij. Binnen hoort hij zingen. Hij trekt aan de zware, donkergroene deur. Hij gaat open...

Nu is het zingen veel duidelijker te horen. Onhoorbaar trekt Siem de buitendeur achter zich dicht.

Behoedzaam kijkt hij rond in de schemerdonkere ruimte. Rechts zijn dubbele deuren.

Daar komt het zingen vandaan. Ernaast is een glasdeur met daarachter een trap omhoog. Links hetzelfde.

Geluidloos gaat hij links de dubbele deuren door. Nog een hal, met een kapstok. Er hangen een paar jassen. Even voelen of er iets in de zakken zit? Nee, nu niet. Straks misschien

Rechts is een trap naar beneden.

Hij gaat hem af en komt in een grote ruimte met allemaal tafels en stoelen. De kantine, denkt hij.

Achter in de zaal is een podium. Met gordijnen ervoor. Aan de andere kant is een soort van keukentje met een smalle trap omhoog naar een deur.

Plotseling gaat die deur open. Er klinkt gepraat en geschuif van stoelen.

'Doe jij het licht uit?' hoort hij iemand vragen.

Als een lichtstraal schiet Siem tussen de gordijnen door het podium op.

'Ja, doe ik, even deze spullen in de kast zetten,' klinkt een andere stem.

Siem kijkt in het halfdonker om zich heen. Kasten!

Hij duwt het gordijn een eindje opzij. Er komt een man het podium op!

Siem houdt zijn adem in.

'Wat een bende hier!' moppert de man. Met zijn voet schuift hij wat spullen aan de kant en doet een kastdeur open. Met een plof zet hij een doos in de kast.

'Ziezo,' mompelt hij, 'tot volgende week.'

Siem moet zich inhouden om niet te zeggen: ja, tot kijk!

De man geeft de deur een duw en verdwijnt.

Het licht gaat uit. Boven is nog even wat gestommel, dan hoort hij een deur dichtslaan en is het zo stil als in een kerk waar niemand is.

Opgelucht komt Siem uit zijn schuilplaats. Ontspannen gaat hij nu het hele kerkgebouw door. Het is niet helemaal donker, door de ramen komt wat licht van de straatlantarens. In de kerkzaal staan mooie oude spullen. Een paar tinnen borden en schalen en een grote oude bijbel! Kan een mooie cent opbrengen, denkt Siem.

Even verder kijken. Als hij achter in een zaaltje een kast opendoet gaat erin een lamp branden. Het is een soort rommelkast maar er liggen ook een paar nieuwe bijbels in.

Siem bladert er eens in. Is dit nu een bijbel? Vraagt hij zich af. Net een gewoon boek.

Hier! Simson! Daar heeft hij wel eens wat over gehoord. Simson is een soort Tarzan, net zo sterk als de Hulk!

Dat wil ik lezen, denkt hij. Hij stopt de bijbel onder zijn jack en loopt het zaaltje uit. De voordeur zit op slot, maar op de zijdeur is een panieksluiting, een flinke duw ertegen en hij staat weer buiten.

Dat was een makkie!

Zijn moeder zit onderuitgezakt voor de TV.

'Wat heb je meegebracht?'

Ze praat met een dubbele tong. Er staan heel wat lege bierblikjes bij haar op de grond.

'Niks!' zegt Siem en gaat op een andere stoel zitten. Met de bijbel open.

'Je liegt! Je hebt wel wat. Laat zien!'

Ze staat op. Waggelend komt ze op hem af.

'Zie je wel dat je wat hebt! Leugenaar! Gejat? Of gekocht soms?'

'Gejat,' zegt Siem.

'Valt me mee. Wat is het voor een boek?'

'Een bijbel,' zegt Siem.

'Wat???'

Ze schreeuwt.

'Stom jong! Wat heb je nou aan een bijbel? Aan wie denk je die kwijt te raken? Was er niks beters?'

'Ik wil hem zelf lezen,' zegt Siem. 'Laat me nu eens met rust.'

'Nee nou wordt hij mooi! Meneer gaat de bijbel lezen! En dan zeker vroom worden! En niet meer stelen! En je arme moeder laten stikken!'

'Schreeuw niet zo!' zegt Siem.

'Schreeuw niet zo? Wat denk jij wel? Als jij zo graag vroom wilt worden moet je ook maar eens leren om je moeder te gehoorzamen! Als ik zeg dat je met iets thuis moet komen, dan moet je dat ook!'

Siem kijkt haar brutaal aan. Maar inwendig is hij bang.

'Ik hèb toch iets meegebracht?'

'Nou is het genoeg! Jij gaat nu de stad in en je komt niet terug zonder poen!

Straks gaan de cafés dicht en dan zijn er zat lui die je naar een taxi kan helpen. Als je een dronken vent nog niet van zijn portefeuille kan afhelpen ben je wel een heel grote nul!

En waag het niet om met lege handen terug te komen! Dan kom je er niet in! En nu wegwezen! Eruit!'

Siem kijkt haar stomverbaasd aan. Zo heeft hij haar nog nooit gehoord.

'Ik heb geen zin om de stad in te gaan,' zegt hij koppig, 'ik wil lezen.'

Weer kijkt hij naar zijn moeder. Hij schrikt. Haar ogen schieten vuur. Ze pakt de kaarsenstandaard en tilt hem hoog boven zich.

Siem houdt zijn handen boven zijn hoofd. De bijbel valt op de grond.

'Pas op!' schreeuwt hij.

Maar het is al te laat. De brandende kaars valt uit de standaard op haar schouder en glijdt langs haar kleren op de grond. In tijd van een tel staat ze in lichtervlaam. Ze gilt.

Siem springt overeind en rukt een plaid van de bank.

'Blijf staan!' roept hij.

Vliegensvlug gooit hij de deken over haar heen en wikkelt hem om haar heen.

Zijn moeder struikelt.

Kermend valt zij op de grond.

In de plaid dooft het vuur snel. Siem trapt de laatste vlammetjes op de grond uit, en trekt de deken weg.

'Hou maar op met dat gekrijs,' zegt hij, 'het vuur is al uit.'

Wankelend staat zijn moeder op. Lijkbleek. Ze gaat vlak voor hem staan.

Met vreemde, wilde ogen kijkt ze hem aan.

'Moordenaar!' schreeuwt ze. 'Vuile moordenaar! Eruit zei ik! Er-uit!'

Siem deinst terug.

Zijn moeder raapt de bijbel van de grond. Met alle kracht die in haar is smijt ze hem naar zijn hoofd.

Zelf valt ze voorover op de grond.

'Hier! Vrome Jozef! Moordenaar! Eruit!' krijst ze.

Met grote sprongen rent Siem de trap af. Met een knal valt de deur achter hem in het slot.

'Moordenaar!' hoort hij nog schreeuwen.

Bij de burens gaat het licht aan.

Bevend van schrik loopt Siem de straat uit de donkere nacht in.

Bij de kerk ziet hij de zijdeur nog op een kier staan. Hij gaat naar binnen. De deur trekt hij dicht.

Stilte.

Heerlijk.

Op een kerkbank zit hij een poos verdwaasd voor zich uit te kijken. In zijn hoofd klinkt nog het gekrijs van zijn moeder.

'Moordenaar! Eruit! Moordenaar!'

Versuft staat hij op en loopt tussen de banken door naar achteren. Hier en daar ligt een kussen. Hij verzamelt er een paar en legt ze op de achterste bank.
Doodmoe laat hij zich erop vallen. Binnen vijf minuten slaapt hij als een os.

Siem wordt wakker omdat er een zonnestraal in zijn gezicht prikt. Stijf komt hij overeind. Vrijwel meteen weet hij alles weer. Wat nu? Voorlopig niet naar huis. Ze moet eerst helemaal nuchter zijn.

Als hij nu eens een tijdje hier kon blijven...

Zou hier iets te eten zijn?

Hij scharrelt wat in het keukentje. Koekjes, en in een koelkast een paar pakken fris.

Een karig ontbijt.

Opnieuw gaat hij naar de kast waarin de bijbels liggen. Hij pakt er een en gaat ermee aan een tafel zitten. Even zoeken naar dat verhaal van Simson.

Wacht eens... Wat staat hier? De genezing van een verlamde.

Hij begint te lezen. Zo hé! In één klap genezen! Door Jezus. Zou dat echt gebeurd zijn?

Hij leest verder. Wat een wonderlijke dingen allemaal.

'Goeie morgen, begrijp je het een beetje?'

Siem schrikt zich stijf.

Er staat een man in de deuropening. Hij kijkt vriendelijk. Maar vragend.

'Ben jij hier allang?'

'Een poosje,' zegt Siem.

'Heb je een sleutel? Of heeft iemand je binnengelaten?'

'De deur was open,' zegt Siem.

'Sufferds,' zegt de man, 'hebben ze weer vergeten de deur op slot te doen. Hoe heet je?'

'Siem.'

'Nou ik ben Sipke, de koster. Ik hou de zaak hier een beetje bij en zorg ervoor dat er geen vreemde snoeshanen binnenkomen. Maar dat lukt me niet altijd...'

Siem kijkt hem aan. Vrolijke blauwe ogen, ziet hij. Aardige man! Zal hij vertellen hoe het zit?

'Mag ik hier een tijdje blijven?' vraagt hij dan.

'Wel ja,' lacht de koster, 'mag je er thuis niet meer in of zo?'

Doordringend kijkt hij hem.

Siem krijgt het er warm van.

'Laat maar,' zegt Sipke dan. 'Je mag best een tijdje hier blijven maar dan moet je wel je handen uit de mouwen steken.'

'Goed,' zegt Siem, 'wat kan ik doen?'

'Stofzuigen,' zegt de koster.

Siem kijkt hem verbaasd aan.

'Waar?'

'Hier. De hele kerk! Kom maar mee, dan geef ik je de stofzuiger.'

Meer dan een uur klinkt het gebrom van de stofzuiger door de lege kerk. Eerst de kerkzaal, bank na bank na bank. En dan de galerij. Opeens hoort Siem van beneden iets roepen. Hij zet de stofzuiger uit en kijkt over de balustrade. De koster.

'Koffie! Kom je even beneden?'

'Is dat verhaal in de bijbel, over die lamme man die in één klap beter werd, echt gebeurd?' vraagt Siem, als ze aan een tafeltje zitten.

'Alle verhalen over wat Jezus heeft gedaan zijn echt gebeurd,' zegt Sipke.

'Was hij een wonderdokter dan.'

'Nee, Jezus is de zoon van God. Die als kind werd geboren (dat viereën we over twee weken met kerstfeest) en die toen hij een man was is gekruisigd.'

Siem schrikt.

'En, dood?'

Sipke knikt.

'Ja.'

'Had hij wat gedaan dan?'

'Nee, niks,' zegt Sipke.

'Niks? Waarom werd hij dan gekruisigd?'

'Omdat wij wat hadden gedaan.'

'Wij? Wie, jij ook?'

'Ja, elk mens.'

'Iedereen? Wat dan?'

'Veel van wat God verboden heeft.'

'Ik snap er niks van,' zucht Siem.

Sipke kijkt naar hem.

'Even iets heel anders Siem. Kijk me eens aan.'

Siem kijkt op.

'Heb je veel geld gevonden met stofzuigen?'

'Niks,' zegt Siem.

Sipke zet zijn kopje neer.

Siem blijft hem aankijken. Het valt hem weer op dat de koster zulke helder blauwe ogen heeft.

Sipke haalt diep adem.

'Ik ken je niet Siem, maar je liegt tegen me. Je bent niet eerlijk.'

Siem schrikt. Normaal zou hij zeggen: o nee? Waarom zou ik niet eerlijk zijn?

Nu zegt hij niets. Hij durft niet.

'Nou?' vraagt Sipke, 'hoeveel?'

Siem zegt nog steeds niets. Hij doet zijn hand in zijn broekzak en legt wat munten op tafel.

'Hoe wist je dat?' vraagt hij.

'Ik heb al heel vaak gestofzuigd... en nog nooit zonder dat ik munten vond. Bij elke collecte vallen er wel een paar muntstukken naast de collectezak...'

Het blijft stil.

'Waarom lieg je tegen mij?'

Siem heeft een vreemd gevoel. Een gevoel dat hij niet kent. Hij schaamt zich.

De koster kijkt hem aan.

'Siem, ik wil wat met jou afspreken. Ik mag jou. Elke maandagmorgen ben ik hier, en je mag zo vaak komen als je wilt. Maar één ding: je bent eerlijk tegen me. En je neemt niets mee dat niet van jou is...'

Siem kijkt hem verbaasd aan.

'Hoe weet u dat ik wel eens...'

Sipke zegt niets. Hij wijst alleen naar de munten.

'Spreken we dat af?'

'Goed,' zegt Siem.

Sipke staat op.

'O ja, nog even over Jezus, hij is niet dood gebleven hoor, hij is weer levend geworden.'

'Dat geloof je toch zeker zelf niet,' zegt Siem

'Jawel,' zegt Sipke dat geloof ik wel! Lees maar verder dan kom je het vanzelf tegen. Maar eerst je werk afmaken. Schiet je al op?'

'Nog twee vakken,' zegt Siem.

'Mooi,' zegt Sipke, 'ik ga een paar boodschappen doen, over een uurtje ben ik terug. Je vermaak je maar. Zal ik wat te eten meebrengen? Dan heb je in elk geval niet voor niets gewerkt.'

'Graag!' zegt Siem. En als ik klaar ben mag ik in de bijbel gaan lezen?'

Sipke geeft hem een klap op zijn schouder.

'Akkoord! Als je klaar bent!'

Jan van den Dool